

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

[Oma Hämeen lausuttopohja 25.10.2016](#)

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyn lopussa on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa

lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite:

<https://www.webropolsurveys.com/S/A4AEE0A93B2CC363.par>.

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat:

Osastopäällikkö Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi

Hallitusneuvos Riitta-Maija Jouttimäki, p. 02951 63383, s-posti riitta-maija.jouttimaki@stm.fi

Erytisasiantuntija Anne Arvonen, p. 02951 63285, s-posti anne.arvonen@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteerä Hang Pham, p. 02951 63569, s-posti hang.pham@stm.fi

TAUSTATIEDOT

1. Vastaajatahon virallinen nimi
2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi
3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei kaikilta osin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

Kyllä.

Lakiluonnos määrittelee 2§ soveltamisen alaksi maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvat sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä yksityiset sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa s. 44 viimeisessä kappaleessa määritelmää tarkennetaan siten, että maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveystyöpalvelujen osalta kyseessä ovat valinnanvapausjärjestelmän piirissä tuotettavat palvelut. Tämä määritelmä tulee yksiselitteisesti olla tulla esille varsinaisesta lakiluonnoksesta.

Sama valvonta tulee koskea sekä julkisesti että yksityisesti rahoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja siten lakiluonnos on perusteltu. Lakitekstissä tulisi kuitenkin todeta, että tämä lakiluonnos koskee maakunnan palvelulaitosta siltä osin, kun kyseessä on vapaan valinnan piirissä oleva toiminta.

Lakitekstissä tulisi myös viitata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6. luvun Viranomaisvalvontaan, jossa on määritelty sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja palvelurakenteen lainmukaisuuden valvonta eli maakunnan ja sen palvelulaitoksen valvonta.

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei kaikilta osin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

Kyllä pääosin.

Vaatimustaso vastaa lähtökohtaisesti lainsäädännössä tällä hetkellä määriteltyä tasoa. Käytännön toiminnan ohjaamisessa valvontaviranomaisen laatimilla ohjeistuksilla on merkittävä rooli. Jossakin määrin on ongelmallista se, että lain perustelutekstissä s. 57 todetaan, että henkilöstöä koskevat vaatimukset määräytyvät toimintayksikön tarjoamisen palvelujen ja toiminnan mukaan niin, että palvelujen tuottamiselle ei aiheudu kohtuuttomia vaatimuksia. Palvelujen henkilöstömitoitusta koskevat vaatimukset tulee laatia palvelun käyttäjien tarpeiden, ei palveluntuottajan toiminnan sujuvuuden näkökulmasta.

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei kaikilta osin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

Kyllä pääosin.

Mainitut toimenpiteet vähentävät palvelun tuottajan hallinnollista työtä ja jossakin määrin viranomaisen hallinnollista työtä. Viranomaisen hallinnollinen työ pääsääntöisesti muuttaa muotoaan muun muassa siten, että viranomaisen joutuu kehittämään nykyisestä poikkeavan laajan menettelyn riskiarvioinnin tekemiseksi tietyissä tilanteissa.

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei kaikilta osin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

Kyllä pääosin.

Yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus vähentää palveluntuottajan hallinnollista työtä. Esimerkiksi samaan konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden osalta yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus on perusteltua ja järkevää.

Menettely yksinkertaistaa viranomaisen hallinnollista työtä siinä suhteessa, että asiointihot vähenevät, mutta ei välttämättä vähennä hallinnollista työtä.

Muutos ei vaikuta mahdollisuuksiin valvoa toimintaa kokonaisuutena.

Lakiluonnoksen 18 § 3 mom. on mainittu, että vastuullinen palveluntuottaja vastaa ilmoittamistaan tiedoista. Lakiluonnoksessa tai sen perusteluteksteissä ei kuitenkaan kerrota, mitä vastaaminen juridisessa mielessä tarkoittaa. Vastaavan palveluntuottajan vastuu on määriteltävä.

Perusteluissa s. 75 todetaan, että vastuulliseen palveluntuottajaan sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään asianosaisesta ja asiamiehestä. Hallintolain säädökset määrittelevät vain asianosaisen sekä asiamieheltä vaadittavan valtakirjan sekä muita ao. suhteeseen liittyviä asioita. Vastuukysymyksiä ei hallintolaissa käsitellä.

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (3 § 5 kohta, 18 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei kaikilta osin (avotila)
 - ei (avotila)

- ei kantaa (avotila)

Kyllä pääosin.

Vastuullisen palveluntuottajan käsite on sinänsä perusteltu, tosin hieman vaikeasti avautuva. Vastuullisen palveluntuottajan osalta on määriteltävä tarkemmin, mitä ko. määritelmään sisältyvä vastuullisuus tarkoittaa eli mistä ko. taho on vastuussa ja mikä on vastuun juridinen merkitys. Tällä on suuri merkitys siksi, että palveluntuottajien välisessä toiminnassa saattaa olla kyse erittäin merkittävistä taloudellisista intresseistä.

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

- kyllä (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

Ei kantaa.

Ks. kohta 8.

10. Ovatko valvojan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

- kyllä (avotila)
- kyllä pääosin (avotila)
- ei kaikilta osin (avotila)
- ei (avotila)
- ei kantaa (avotila)

Kyllä pääosin.

Pääosin viranomaisen keinot vastaavat nykyistä käytäntöä.

Laiminlyöntimaksu on hyvä lisä valvontaviranomaisen keinovalikoimaan. Suuruudeltaan laiminlyöntimaksun tulisi olla tuntuva.

Palvelun tuottajan rekisteristä poistamisen osalta lakiluonnoksen 27 §:ssä ja sen perusteluissa todetaan, että palveluntuottaja voidaan poistaa rekisteristä silloin kun palvelun tuottaja ei täytä 5 §:n edellytyksiä. Tällöin käytännössä kyse on siitä, että palvelun tuottajan toimimisessa on todettu vakavia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa eivätkä rekisteri- ja valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautuksen ja määräykset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen tai epäkohtien poistamiseen.

Edelleen 27 §:ssä samassa pykälässä ja sen perusteluteksteissä määritellään, että valvontaviranomainen voi peruuttaa palvelun tuottajan rekisteröinnin, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä.

Esityksen mukainen toimintamalli tarkoittaa sitä, että toistuvat muut kuin vakavat puutteet asiakas- tai potilasturvallisuudessa eivät vielä anna viranomaiselle mahdollisuutta rekisteröinnin peruuttamiseen tai rekisteristä poistamiseen.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.

Lakiluonnoksessa nykyisen valvontajärjestelmän painopiste ja toimintalogiikka muuttuvat täysin. Nykyinen valvontajärjestelmä on perustunut etupainotteisuuteen ja toimintansa aloittavien

yksiköiden toiminnan ja tilojen asiakas- ja potilasturvallisuuden yhtenäisen tason varmistamiseen ennakoivalla lupavalvonnalla. Toiminnan aikaista valvontaa tehdään yhteistyössä kuntien viranomaisten kanssa. Esimerkiksi Kanta-Hämeessä yhteistyö Aluehallintoviraston kanssa on ollut systemaattista ja erittäin toimivaa.

Mahdollisen lakimuutoksen myötä valvonnan painopiste muuttuu radikaalisti jälkikäteiseksi ja lähinnä hallinnolliseksi. Vielä radikaalimpi on muutos erityisesti sosiaalihuollon eetoksessa. Lakiluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen s. 43 todetaan, että lain piirissä olevat sosiaali- ja terveyspalvelut perustuvat asiakkaan ja palveluntuottajan väliseen sopimukseen. Sovellettava yleislaki on laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (228/1929). Lisäksi todetaan, että palvelun tuottaja voi toimia myös julkista tehtävää hoitavana julkisen palvelun järjestäjän lukuun, jolloin asiakkaalle on tehtävä hallintopäätös.

Lähtökohtaisesti tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalihuollon vapaan valinnan piirissä olevien palvelujen osalta asiakkaasta tulee kuluttaja. Tämä on ristiriitaista mm. siksi, että esimerkiksi ikäihmisten palveluasumisen kriteerien kiristyttyä yhä useampi asiakas on edunvalvonnan piirissä. Riippuen vapaan valinnan soveltamisalasta vaarana on se, että asiakkaan näkökulmasta luodaan kahdet markkinat, joilla samoilla kriteereillä palveluja saavilla asiakkailla on erilainen oikeudellinen asema.

Lisäksi on huomioitava, että lakiehdotuksen 13 § mukaan palvelun tuottajaa ei *rekisteröinnin yhteydessä* veloiteta toimittamaan valvontaviranomaiselle omavalvontasuunnitelmaa, valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmaa tai pelastusviranomaisten päätösasiakirjaa. Nämä tiedot ovat olennaisia valvontaviranomaisen riskiarvion laatimisessa. Julkisen palvelun osalta omavalvontasuunnitelman julkisuudesta ja tietoverkossa julkaisemisesta on säädetty

järjestämislain 25 §:ssä. Säädöskokonaisuudessa ei ole arvioitu sitä, miten valvontaviranomainen saa vastaavat tiedot riskiarvioinnin suorittamiseksi yksityisten sosiaali- ja terveystalvelujen osalta?

Yhteenvedona voi todeta, että siltä osin kun valvonta heikkenee nykyisestä, myös asiakas- ja potilasturvallisuus heikkenee. Valvonta tulee lakiehdotuksen myötä tosiasiallisesti heikkenemään toimintansa aloittavien yksiköiden osalta. On todennäköistä, että palveluntuottajien ja palveluyksiköiden lukumäärä lisääntyy radikaalisti. Tämä tulee paitsi lisäämään viranomaisen hallinnollista työtä, edellyttää uudenlaista systemaattisen riskien arvioinnin järjestelmän luomista sekä lisää todennäköisyyttä jälkikäteistä puuttumista edellyttävien tilanteiden lisääntymiseen.

Lisäksi on huomioitava, että lakiluonnoksessa mainitaan yhteistyöstä 23 § ja todetaan, että palvelujen järjestäjän (maakunnan) on ilmoitettava tietoonsa saamista palvelun tuottajan toiminnassa ja palveluissa havaitsemistaan puutteista ja epäkohdista. Tämän ja 24 §:n säädösten perusteella ei käy yksiselitteisesti ilmi, onko AVIn ja maakunnan järjestämisfunktiosta vastaavilla virkamiehillä mahdollisuus tehdä yhteistyötä niiden palveluntuottajien osalta, joiden kanssa maakunta on laatinut sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 24 §:n tarkoittaman sopimuksen joko vapaan valinnan piirissä olevista palveluista tai muista kuin vapaan valinnan piirissä olevista palveluista. Mikäli nykyisin hyvin toimiva kuntien ja AVIn yhteistyö ostopalvelujen valvonnassa ei siirry toimivaksi käytännöksi maakuntien ja AVIn välille tämä tulee tosiasiallisesti lisäämään Aluehallintovirastojen hallinnollista työtä ja siten resurssien pysyessä samoina välillisesti huonontaa asiakas- ja potilasturvallisuutta.

